

SANAYİ DÜNYASI İÇİN GİDİŞATA DAİR NOTLAR

TRENDS UPDATE

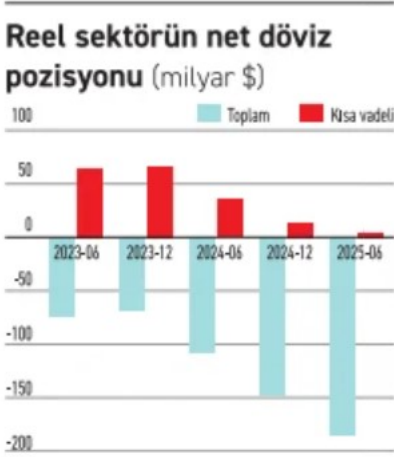
01.09.2025(Periyodik Yayın Değildir)

Ekim ayında İzmir’de ortalama en yüksek sıcaklığın 24 derece olacağını söylerseniz bu astroloji değildir; uzun yıllar ortalaması budur, normali budur.

Benzer bir şekilde Türkiye’deki uzun yıllara dayalı verilere bakarak; “net döviz pozisyonunun negatife doğru arttığı dönemlerin sonunda kuvvetli devalüasyonlar gelmiştir, şu sıralar da negatif döviz pozisyonu artmaktadır ve bu sebeple; Türkiye’ye Ekim-Şubat ayları arasında normal şartlar altında kuvvetli bir devalüasyon gelmesi beklenilir” diyebiliriz. Ancak Türkiye’de genel olarak; “devalüasyon oldu = ekonomik kriz var ya da devalüasyon yok = kriz yok” kabul edilir. Dolayısı ile ekonomi yönetimi dövizin patlamasına izin vermemeye çalışacaktır.

Şebnem Turhan (Nasil Bir Ekonomi, NBE): Şirketlerin döviz pozisyon açığı 7 yılın zirvesinde; sıkılaştırma politikasıyla TL krediye erişim kısıtlanırken, yabancı para kredilerin hızlı artması, şirketlerin net döviz pozisyon

yapısındaki bozulmayı hızlandırdı. (Aşağı yönlü gidiş negatif döviz pozisyonunun artışı gösteriyor)

Besfin Finansal Danışmanlık CEO'su Ferda Besli: **Reel sektöre önerimiz:**

- ihracat ve döviz kazandırıcı faaliyetleri arttırarak doğal hedge sağlamak,
- TCMB kaynaklı TL reeskont kredilerini maksimum seviyede kullanmak,
- ileri vadeli döviz satın alma anlaşmaları yapmak,
- ihracatçı ve döviz kazandırıcı faaliyetlerde bulunan firmalar için opsiyon satarak yabancı para kredi maliyetlerini azaltmak,
- yabancı para krediler için faiz düşüşünden yararlanmak için fixed yerine değişken faizli kredi kullanmak.

Pradyumna Chari, Chris Pease, Aditya Challapally, Ramesh Raskar tarafından yapılan MIT NANDA araştırmasına göre: Yapay zeka GenAI'ya yapılan 30-40 milyar dolarlık kurumsal yatırıma rağmen kuruluşların %95'i sıfır getiri elde etmiş. Entegre yapay zeka pilotlarının sadece %5'i milyonlarca dolar değer elde ederken, büyük çoğunluğu ölçülebilir bir K&Z etkisi olmadan kalmış.

ChatGPT ve Copilot gibi araçlar yaygın olarak benimsenmiş. Ancak bu araçlar öncelikli olarak bireysel üretkenliği artırmış, kâr-zarar performansını artırmamış.

Tesla'dan öğreneceklerimiz bitmedi. Örnek olarak; geleneksel yapıda araya giren satış şirketleri, bayiler, komisyoncular sebebi ile son tüketicinin ödediği fiyat yükselirken; Tesla burada da önemli tasarruflar sağlıyor. Türkiye'de ise mevcut yapıları işsiz bırakacak doğrudan satış sistemi kurmaya kimse istekli değil: "Fuara git, reklam yap, satış şirketleri, bayiler, komisyoncular ağı kur ve müşteri ile fabrika arasındaki bütün bu noktalara da cirodan pay ver".

Alphan Manas: Tesla fiyatları dramatik bir şekilde düşmeye devam edecek. Nasıl mı?:

- Bilindik markalar ~847 parçadan oluşan şasiyi tek tek birleştirirken, Tesla (Model 2 için) tek defada döküyor.
- Tüm parçaların (mikroişlemciler dahil) %79'u Tesla tarafından üretiliyor.
- Bayiye \$8.400 vermiyor. Çünkü bayisi yok.
- Garanti süresi içinde diğer üreticilerden \$2.400 daha az harcıyor.

Tesla Model 2'nin Sahip Olma Toplam Maliyeti \$14.999'a gelirken Honda Civic'in \$26.800'e geliyor.

Cevdet Alemdar (Ekonomim.com): “Türk girişimcisi, yöneticisi, hızlı ve çevik karar verir. Bu, onları yurtdışındaki rakiplerinden farklı kılar” sözlerini birçok kez duymuşuzdur. Övünürüz bu durumla. Bu yeteneğin, uzun dönem için planlama yapamamamız gibi ağır bedelleri de var.

Peki övündüğümüz, bu hız ve çevikliğimiz gerçek mi? Bu ölçülebilir mi?

Stok Dönüş Hızları (Gün)

Ana Metal Sektörü içinde 3 alt-sektör

— Türkiye & şirket Ortalaması

— Uzakloğundan Kıyaslanan 3 Şirket

— ABD Kıyaslanan Şirket

○ Bakır Tel (Türkiye 2 şirket)

○ Çelik Tel (Türkiye 2 şirket)

○ Hadde Profil (Türkiye 2 şirket)

120

100

Kaynak: Fintables, Chat GBT5

80

60

40

20

2024

2025/04

80

74

75

56

56

Çevikliği ölçmek için parametre, stok devir hızınız olabilir.

Verimliliğin tanımı, az kaynak ile çok şey yaratmak ise

bakacağınız temel gösterge işletme sermayesi kullanımı.

İşletme sermayesi de içinde üç parametre barındırıyor.

Alacaklar vadesi, ödemeler vadesi ve stok devir hızı. Peki

bunlardan hangisi özellikle çevikliği ölçebilir? Sizin iç

çevikliğinizi ölçen, ne kadar stok tuttuğunuz. Ne hızla

döndürdüğünüz. İyi yaparsanız, değişen şartlara içeride

gösterdiğiniz uyumunuz ile övünebilirsiniz.

Gelin şimdi, bu ölçümü, bir alanda, çelik tel, bakır tel ve

hadde profil gruplarında amatör bir analizle

örneklendirelim. Bu alt sektörlerdeki Türk şirketleri bu

yılın ilk yarısında, stok devir hızları gün bazında 80'den

56'ya indirirken, Kuzey Amerika ve Çin'de benzer işler

yapan şirketlerin stok devir hızları 74 gün civarında sabit kalmış.

Başarı için yeter mi? Bilmiyorum. Şirketlerin içinde bulunduğu piyasa koşullarında, yetmeyebilir. Ama bu alanda çiviğiz görünüyor.

Mehmet Kaya (Nasil Bir Ekonomi NBE): 2020’de 746.766 kişi emekli olduğu halde kayıtlı olarak bir işyerinde çalışırken, bu sayı Haziran 2025 itibariyle 2.156.000 kişiye ulaştı. Böylece çalışan emekli sayısının, toplam zorunlu sigortalı çalışanlar içindeki payı yüzde 9,2’ye yükseldi. Emekli aylığı alan kişi sayısı ise 12 milyon kişi oldu..

İmalat sanayiinde ise sigortalı sayısı geçen yıl aynı aya göre yaklaşık 70 bin kişilik azaldı.

İlan edilen enflasyon gerçek dışı olunca; doğal olarak kredi faizleri de ilan edilen enflasyon kadar düşük olamıyor. Temmuzda yıllık enflasyon yüzde 33 ilan edildi

ama ticari kredilere uygulanan ortalama faiz oranı yüzde 58,7 seviyesinde gerçekleşti.

Türkiye’de 2004 yılında 44 milyon litre olan rakı üretimi, yüksek fiyattan dolayı tüketicinin sahte içkiye yönelmesi nedeniyle 2019 yılında 27 milyon litreye kadar geriledi. 2024 yılında üretim 40 milyon litre seviyesine yükseldi. Rakı ihracatı 5,5 milyon litreyi geçti.

Coca Cola ile Carlsberg'in İsrail'deki üreticisi International Beer Breweries Ltd.'nin sahibi olduğu Bornova Işıkkent’teki Türk Tuborg firması, geçtiğimiz Haziran ayında Antalya Organize Sanayi Bölgesi’nde faaliyet gösteren Antalya Alkollü ve Alkolsüz İçecek Sanayi ve Ticaret A.Ş.’nin hisselerinin tamamını **56 milyon dolara satın aldı.**

Efes Pilsen markası ile bira sektörünün küresel oyuncusu olan ve farklı ülkelerde 17 fabrikaya sahip Anadolu Efes, **26 milyon dolarlık satın alma operasyonu ile Tariş Üzüm Alkollü İçkiler şirketinin yüzde 60 ortağı oldu.**

Türkiye’de rakı üretiminde İzmir ve Ege Bölgesi öne çıkıyor. İzmirli iş insanı Bülent Sarper’in Manisa

Akhisar’da kurduğu Sarper Rakı, İzmir Ticaret Odası Eski Başkanı Ekrem Demirtaş’ın İzmir’de kurduğu Efe Rakı’nın yanı sıra Türkiye pazarında en büyük oyuncu olan ve uluslararası içki firması Diageo’ya ait Mey İçki’nin Manisa Alaşehir’de, Alcosan firmasının da Manisa Salıhlı’de üretim tesisleri var. Antalya’da iki, Nevşehir’de bir rakı fabrikası bulunuyor.

Ekonomi Gazetesi: Ege İhracatçı Birlikleri’nden ihracat yapan firma sayısı 2023’te 6 bin 257 iken, 2025’te 5 bin 901’e geriledi, 1.148 firma ihracat yapmaktan vazgeçti.

Ege İhracatçı Birlikleri Koordinatör Başkanı Jak Eskinazi: Kriz ortamlarında KOBİ’lerin sermayeleri ihracat için yetersiz kalıyor ve dolayısıyla ihracattan çekilen firmalar KOBİ’ler. Büyük firmalar ihracat hacimlerini artırıyor. İhracatçı firma sayılarındaki düşüş nedeniyle EİB’nin ihracat rakamını artıracak bir hamle içine giremiyoruz. Tabir yerindeyse 3 yıldır yerimizde patinaj yapıyoruz. İhracatta en büyük kayıp mobilya, hazır giyim ve demir sektörlerinde gerçekleşirken; zeytin, zeytinyağı, hububat, yağlı tohumlar ihracatçı sayısı arttı. Makina sektöründe 92 firma ihracat yapamadı.

Aşağıdaki grafiğe göre; işgücü piyasası sene sonuna doğru her zamankinden daha erken krize girecek gibi görünüyor. Bilindiği üzere net ücret uygulanmayan işyerlerinde vergi basamakları arttıkça yıl sonuna doğru ellerine daha az ücret geçen çalışanlar ile yıl başında belirlenen ücretleri enflasyon nedeni ile yıl sonunda satın alma gücünü kaybeden çalışanlar geleneksel olarak yıl sonuna doğru ücret/geçinme krizlerine giriyorlar :

Hakan Kara: An itibarıyla asgari ücret TÜRK-İŞ açlık sınırının %22 altına düştü.

